

Ауафтыаыса изинкэа Зегъеицырзеигъшу Адекларация

Алагалажэа

Дызустзаалак, ауаатэыаатэ таацэара иалахэу ихатыри, иара иузикэымтхо имоу изинкэеи, ахақәитреи, аиашареи, адунеижэларбжъаратэи атынчреи шыатас ишрымоу хшыаышытра азуа,

иара убас ауааы изинкэа ратэамбарей хырғаа рымтарей, ламыс змоу дарбанзаалак изымычхаша агыгшэыгратэ хымғапгаша ақынза ауааы дышнанагахы еилкааны, насгы ауааы иажэеи идунеихэапшышыеи дрықәитны, ашэареи амамзаарей дыдмыргэакуа – адунеи иахьабалак абри аыза аптстазаара аптцара ауааы зегъ иреихау игэыфрақэа ишыруакыу хшыаышытра азуа,

иара убас, ауааы ацъамыжэеи ахэуреи иаартны дырғамгылар ада царта имамкэа ақынза инамгараз, ауааы изинкэа азакуан амчра иамыхъар ада псыхэа шыкам хшыаышытра азуа,

иара убас ажэларқэа рейызара аизхазыжъара ацхыраара шатахыу хшыаышытра азуа,

иара убас Еиду Амилатқэа Рейекаара иалахэу ажэларқэа ауаа ихадароу изинкэеи, ипатуи, ауаа ихатара ахаракырей, хатей пжэыси зинла рейкарарей – абарт зегъ рахы ирымоу агэрагара рыпжаптца акны ишыақэрбжэаны ауаажэларратэ феарей ауаа еиха ахақәитра иманы иптстазаара айбтэрей иацхраарц шырызбаз хшыаышытра азуа,

иара убас еилахэу ахэынтқаррақэеи Еиду Амилатқэа Рейекаарей рус еицурала, зегъ еицырзеигъшу ахатырейқэтарей ауафтыаыса изинкэеи ихадароу ихақәитрақэеи рымғапгара иацхраарц ахырызбаз хшыаышытра азуа,

иара убас арт азинкэеи ахақәитрақэеи еицеигъшны зегъ рзы аилкаарей, рхы иадыртцаз абри аус анагзарей атцак ду шрымоу хшыаышытра азуа

Ассамблеиа Хада

ирыланахэоит ауафтыаыса изинкэа Зегъеицырзеигъшу Адекларация, ажэларқэеи ахэынтқаррақэеи зегы зынагзара реазыршэо хықэкык ахасабала иахэапшны, дарбанзаалак ауааи, аилазаара иарбан хутзаалакгы абри Адекларация рхы иархэаны, атцарадырра алартэара амала абарт азинкэеи ахақәитрақэеи хатыр рықэцара иацхраауа, еиуеигъшым амилаттэи, жэларбжъаратэи апрогрессивтэ усхккэа рынагзарала, иахьабалк, Еиду Амилатқэа Рейекаара иалахэу ахэынтқаррақэа рыкнеигъш, урт рнапатцака икоу атэылақэа ирықэнхо ажэларқэагы еицырзеигъшны ирыдыркыларц, иагынарыгзаларц азы.

Ахәтач 1

Дарбанзаалак ауаџы дшоуп ихы дақәйтны. Ауаа зегъ зинлеи патулеи еиҕароуп. Урт ырымоуп ахшыџи аламыси, дара дарагъ аешъеи аешъеи реиҕш еизыҕазароуп.

Ахуҕач 2

Дарбанзаалак ауаџы абри Адекларация ырыланахәо азинқәеи ахақәйтрақәеи зегъ имазароуп, милаҕлеи, хаҕалеи ҕхәыслеи, бызшәалеи, хылтшъҕралеи, динлеи, маллеи, матцуралеи, нхарта ҕыҕлеи дунеихәаҕшышьалеи, цәаҕшшәахәылеи дызҕазкузаалак.

Иара убас дахықәнхо атәыла аполитикатә, азинтә, ма Адунеижәларбжъаратәи астатус зеиҕшразаалак, уи атәыла хыҕшымзаргъ, ма ахатә напхгара амамкуа азәыр инапатҕаҕа иҕазагъ, мамзаргъы даеакала ахақәйтра наза амамзаргъы.

Ахәтач 3

Дарбанзаалак ауаџы аҕҕстазаареи, ахақәйтреи, хаҕала азә диламкысуа аҕазаареи рзин имоуп.

Ахәтач 4

Дарбанзаалак ауаџы атәра дҕаргыламзароуп, ма акгъы дақәйтымкәа еазә инапатҕаҕа дыҕамзароуп; атәреи атәыҕиареи зеиуахк рылазаалагъы рзин ыҕам.

Ахәтач 5

Дарбанзаалак ауаџы ирхәацәарара, иргәаҕра, иахатыр аларҕәра, иакәым иакәыршәара залшом.

Ахәтач 6

Дарбанзаалак ауаџы, тәылас дахыыҕазаалакгъы азин имоуп иара изинхаҕара азхартчаларц.

Ахәтач 7

Азакәан аҕаҕхәа ауаа зегъ еиҕароуп, насгъы еилых ҕамҕакәа азин рымоуп азакәан еиҕараны иахьчаларц. Дарбанзалак ауаџы изинқәа реилагара, ма игәы иаҕахымкәа зинеилагарак иалархәра азакәан иалнамыршозароуп.

Ахәтач 8

Дарбанзаалак ауаџы аконституция ма азакәан ирҕаз иахадароу изинқәа анааилагаха азин имоуп иашьашәалоу амчхара змоу амилаҕтә усзбарҕала изинқәа реиҕашьақәыргылара.

Ахәтач 9

Дарбанзаалак ауафы хахәатәыла ирбаандаәтәра, иаанкылара, мамзаргы иқәцара калом.

Ахәтач 10

Дарбанзаалак ауафы, иара изинқәеи уалс идуи еилкаахарцаз, насггы иара идыртцоз ашьаубатә аара цатцҕәыс иамоу ашьақәыргылараз азин имоуп зеггы рзы икоу аикарара ихы иархәаны иус аартны, иашала, ихыгҕшым аусзбара иазбартә акатцара.

Ахәтач 11

Дарбанзаалак, ацәгъара кайцеит хәа ахара здыртцаз ауафы, азин имоуп аара змам хәа дыгҕхьазазарц, иду аара азакәанмәа инақәыршәаны, иарту усзбарала еилырганы ишьақәыргылахаанза. Аара здыртцо изагҕцахароуп закәанла ихы ихьчартә еигҕш атагылазаашьақәа.

Дарбанзаалак ауафы заа икайтцахьаз ирахәым уск ма иуалгҕшья ахьинеимыгзаз азы аус даҕаны иқәзбара калом, аара зхаидыртцо аус инапы аналакыз амилаттә закәан ма адунеижәларбжьаратәи азин ас еигҕш икоу аус цәгьоураны иамгҕхьазозтггы. Насггы еиха еицәоу хьырхура дузақәыршәом, ацәгъара аниуаз аамтаз хьырхушьас иказ аамчыдрахаз.

Ахәтач 12

Дарбанзаалак ауафы ихатәи итаацәаратә гҕстазаареи хахәатәыла, азакәан иатцанамкуа агҕырхагахара азәггы азин имам, иара убасггы инхарта гҕгҕи, шәкәыла-быгҕшәыла имоу аимадарақәа рымазеи, ихьз-игҕшеи иахатҕыри кьыс рықәым. Дызустзаалак абас еигҕш ианигҕырхагаха ма ианилакьыс аамтаз азакәан дахьчароуп.

Ахәтач 13

Дарбанзаалак ауафы хәынтқаррас дахьыказаалакгы дахцо-дахьаауеи, иахьааитаххалак итыз-гҕгҕ алхреи дрықәитуп.

Дарбанзаалак ауафы иарбан тәылазаалакгы, иара итәылагь убрахь иналатцан далтцны ацареи игҕсадггылахь ахынхәреи рзин имоуп.

Ахәтач 14

Дарбанзаалак ауафы иара итәылағ дыкҕацалан дрымазар, азин имоуп даеа тәым тәылак ағы ахытәахырта агҕшаара.

Ари азин хархэара амоурупп, аполитикатэ цакы змоу ацэгъоура акэымкэа ус даеа цэгъоурак иуызар, мамзарггы Еиду Амилатқэа Реиёкара ахықэкэеи апринципкэеи ирғагыло уск иадхэалазар.

Ахэтач 15

Дарбанзаалак ауафы азин имоуп атэылауаф хэа ахьз аиура.

Дарбанзаалак ауафы хахэатэыла итэылауафра ма итэылауафра агъсахразы имоу азин иалхэдаара калом.

Ахэтач 16

Зықэра назоу арғарацэеи ахэса хэқкэеи цэагъшшэхэыла, милатла ма динхатцарала хэа гъкра камцакуа атаацэара алалара азин рымоуп. Урт атаацэара ианалало аамтазггы, таацэаракны ианеицынхоггы, мамзарггы еилытцуазар азэи азэи зинла еикароуп.

Атаацэара алаларазы ашэкэтагалара калом атаацэара иалало рэыцъаггы иртахны, еикэшахатны еибагозар.

Атаацэара гъсабаратэла ауажэлартатэ еилазаара гэцэс иамоуп, убри акынтэ аилазаарагъ ахэынтқаррагъ атаацэара рыхьчозароуп.

Ахэтач 17

Дарбанзаалак ауафы азин имоуп амазара ихала ма еацъоукы дрылахэны гъшэымара азиуа дыказарц.

Азэымзар азэггы хахэатэыла имазара имхра калом.

Ахэтач 18

Дарбанзаалак ауафы ихэыцреи, иламыси, идинхатцареи дрықэйтны аказаара азин имоуп; ари азинахь иатданакуеит ауафы идинхатцареи идунеихэагъшышьеи рыгъсахра ақэйтра ахылшо, азин имоуп иара убасггы идини идунеихэагъшышьеи рыматц иулар ихала, ма егырт ауаа дрылахэны, иаартны, мамзарггы хаз чыдала, еиуеигъшым анцэахатцара иацу ариуалтэ цасқэеи аусхккэеи рынагзара.

Ахэтач 19

Дарбанзаалак ауафы иара идунеихэагъшышьа дақэйтуп, насггы ишитыхыу уи ааргъшра азин имоуп; ари азин иатданакуа-досу иара идунеихэагъшышьа гъымкрыда дықэныкэалар илшоит, иара убасггы дарбанзаалак ахэынтқарратэ хэаакэа днырымкыло, ишааитаххалак, еиуеигъшым адыррақэеи аидеақэеи рыгъшаареи, риуреи, иара излаиманшэалоу амэақэа рыла ауаа рылартцэареи илшоит хэа ауп.

Ахәтәч 20

Дарбанзаалак ауафы атынчратә еизарақәеи ахеидкылақәеи ахрылархәра азин имоуп.

Азәымзар азәгы мчыла цъара хеидкылак иалатцара калом.

Ахәтәч 21

Дарбанзаалак ауафы ихәынтқарра напхгара аҫара ихы алаирхәыр илшоит хәтала, мамзаргы зхы иақәйтү алхрала иалхыу ахәтарнақәа рыла.

Дарбанзаалак ауафы егырт зегь реигш азин имоуп ихәынтқаррағ аматцуратыгь аанкылара.

Ажәлар ргәахәара акәхароуп аихабыра рымчра шыаҫас иаиуа4 урт ргәахәара зныгшуа аамта-аамтала, насгы еилагарада имәагшоу алхрақәа роуп. Алхрақәа мәагысуазароуп зегь еицырзеигшу, еикароу алхратә зинтә шыаҫа инақәыршәаны, маза бжыҫтирала мамзаргы ауафы ихы дақәйтны ибжы атира илзыршо даҫа мәақәак азыгшааны.

Ахәтәч 22

Дарбанзаалак ауаажәларратә еилазаара иалахәу ауафы ауаажәларратә маншәалара имазарц азы, иара убас иахәтыр аламыркәреи, ихәтара ҫиара аиуларци рзы ихы иаирхәарц илшоит аекономикеи ауаажәларреи акультуреи рганахь ала имоу азинқәа, амилатә ҫазышәарақәеи адунеижәларбжьаратәи аицхыраарақәеи рыбзоурала иарбан хәынтқарразаалак ашыақәгылашыеи абейарақәа иамои зеигшоу инақәыршәаны.

Ахәтәч 23

Дарбанзаалак ауафы имоуп аҫеи иара ииҫахыу аусхк алхреи рзин, насгы изагҫазароуп иусураз иахәтоу аҫагылазашьа бзиақәа, усурада даанымхарцаз дзыхьчаша азингы имазароуп.

Дарбанзаалак ауафы, изинқәа ркны гжкрак хәа камҫакуа иҫьабаа иашьашәалоу аҫьагҫа аиура азин имоуп.

Дарбанзаалак аус зуа ауафы иара ихәтоу, насгы изхаша, ихы иҫаацәареи қәнагала изланыкәигаша иҫьабаагҫа аиура азин имоуп, зны-зынлагь гҫыхәа анимамаам аамҫазы асоциалтә цхыраара иоулароуп.

Дарбанзаалак ауафы азаанаттә еидгылақәа рагҫдареи, иара интересқәа рыхьчараз азаанаттә еидгылақәа ралахәхареи азин имоуп.

Ахәтәч 24

Дарбанзаалк аҗсшьареи, иҗсшьара аамта иара ишитахыу аиҗкаареи рзин имоуп, иусура мшы аркьяҗреи ауалафахэы зхыршэаауа изаамтанытэиу аҗсшьара мшқәа риуреи азин абрахь иналатцаны.

Ахәтач 25

Дарбанзаалак ауафы, ифатә-ижәтә, ишәтатәы, ифны-игәара, амедицинатә хылаҗшреи асоциалтә маншәалареи ухәа зда җсыхәа имам зегы рганахь ала убри еипҗш аҗстазаара азин имазароуп иара ихгы итаацәарагы ргәабзиареи рыбзареи ирыгмыжькуа иныкәигаларц азы, иара убасгы усурада данаанха, ма данычмазәха, ма ааха җәҗәа аниоу, данеибаха ма данажә аамтазы, мамзаргы иара ихарамкуа ихы изныкәымго даныкала имазароуп ахныкәгараз ацхыраара азин.

Анацәеи ахәыцкәеи ичыдоу ахылаҗшреи ацхыраареи рзин рымоуп. Дарбан хәычызаалакгы, атаацәарафы диизаргы, днашҗазаргы социалла дыхьчазароуп.

Ахәтач 26

Дарбанзаалак ауафы атцара азин имоуп. Атцара аиура, алагамтатәи абжьаратәи ирыдамхаргы, хәыда-сада иказароуп. Алагамтатә цара зда җсыхәа ыкам акакәзароуп. Атехникатә, ма апрофессионалтә цара изтаххалак зегы ироуртә атагылазаашьа ыказароуп. Иреихау атцарагы, досу илшара зеипҗшроу ала, иқәманшәалахо зеипҗшроу еипҗш изтаххалак зегы аиура азин рымазароуп.

Атцара ауафы ихатара иназаны аҗиара иацхраауазароуп, иара убасгы ауафы изинкәеи ихадароу ихакәитракәеи рышка икоу ахатыркәтцара шьтнахуазароуп. Атцара адунеи ажәларкәа зегь рыбжьареи, цәаҗшшәахәылеи, хылтцшьтралеи динхатцаралеи еихшоу ауаа ргәҗкәа рыбжьареи аилибакаареи, анеибачхареи, аиызареи ирыцхраауазароуп, насгы Еидцоу Амилаткәа Реиҗкаара атынчра арҗәҗәаразы имәаҗнаго аусура иацхраауазароуп.

Атаацәа рхәыцкәа рыкәра мацнатц азин рымоуп рхәыцкәа рзы еиҗуп хәа цара хкыс ирыҗхьазо алхра.

Ахәтач 27

Дарбанзаалак ауафы азин имоуп акультуратә җстазаара иара ишитахыу алахәхара, аказара гәахәара инато акатцара, атцарадырратә прогресс аеалархәра, насгы уи уафы инато абеиаракәа рхархәара.

Дарбанзаалак анаукатә, алитературатә, ма асахьаркыратә усумтакәа аҗызтаз иусумтакәа рганахь ала имоу ауафышәаратәи аматериалтәи интерескәа рыхьчара азин имоуп .

Ахәтач 28

Дарбанзаалак ауағы абри Адекларацияе зызбахә хәоу азинқәеи ахақәйттрақәеи инагзаны аңсҭазаарағы алартдәара алзыршаша ауаажәларратәи адунеижәларбжыаратәи еиҕекаашықәа рзин имоуп.

Ахәҭаҭ 29

Дарбанзаалак ауағы аилазаара аҕаҕхьа идуп еиуеиҕшым ауалқәа. Убри аилазаара аҕныҭҭкоуп иара ихаҭарагы инагзаны ҕымкрыда иахьҕиауа.

Абарт азинқәеи ахақәйттрақәеи рынагзараан ауағы дҕызкуа хәа акгы ыҕамзароуп, егырт ауаа рзинқәеи рхақәйттрақәеи иахәҭоу ахатырқәҭара роурц азы, насгы ауағышәара дҭак ахасабала хра зланы иқәнаргыло азҭаатәқәа рынагаразы, адемократиатә еилазаараҕ ауаажәларратә еиҕекаара ашықәыргылареи азеиҕш мышхәабзареи рзы азакәан ишықәнаргыло ҕкрақәак рыда.

Абарт азинқәеи ахақәйттрақәеи рынагзара Еидҭоу Амилаҭқәа Реиҕекаара ахықәкқәеи аҕринципқәеи ирҕамгылозароуп.

Ахәҭаҭ 30

Абри Адекларацияе иану иарбан хәҭаҭзаалакгы хаз игоу хәынҭқаррак, ма гәҕык ауаа, мамзаргы хәҭала азәы абрака зызбахә хәоу азинқәеи ахақәйттрақәеи раҕыхраз аусқәа рымҕаҕгара азин инаҭоушәа аилкаара иашам.